

“norda” kaj “atlantika” amasiĝoj), inter kiuj regu lingvo-kultura proksimeco. Ĝi permesus pasivan dulingvecon ene de la koncernaj retoj. Kaj kio ekster la retajtoj? Verkante la libron *Kraus* devis esti konscia pri tio, ke EU survojas al 25-ŝtata estaĵo. Mi ne bone vidas, kiamaniere en plivastiĝinta Eŭropa Unio liaj proponoj povas konduki al kontentigaj rezultoj.

Fakte li ne sukcesis, forlasi la plej ofte uzitajn padojn: la maniero diskuti pri neŭtralaj lingvovehikloj restas nesufiĉa, des pli ĉar li taksas ilin la “eble plej elegantan kaj honestan solvon” (p.190, 191). En malpli ol unu paĝo la aŭtoro mencias la proponon revivigi la latinan kaj la ideon akcepti planlingvon (laŭaŭtoro: “artefarita lingvo”). Anstataŭ argumenti pro aŭ kontraŭ, li simple referas ekz. ke en 1974 du EU-parlamentanoj, *Patijn* kaj *Van der Hek*, estis proponintaj revivigi la latinan kiel neŭtralan kaj tradiciriĉan pontolingvon. Senkomente li raportas la komisionan nefavoran respondon. Kaj: “*Krom ‘mortaj’ lingvoj de tempo al tempo ankaŭ artefaritaj lingvoj kiel Esperanto kaj Volapuko estas objektoj de spekulativaj pripensoj pri tio, kiamaniere eŭropa lingvotereno povus esti kreata en justa maniero. Al la movado de la Esperantistoj EU fakte ŝajnas esti ideala kadro, por povi realigi la propran utopion. Iliaj vizioj tamen ĝis nun ne vekis reciprokajn simpatiojn en la eŭropaj institucioj*”; kaj plue: “*Sed estas apenaŭ kontesteble, ke laŭ la mezuriloj de realproksimeco kaj de pragmatismo nek respektinda malnova lingvo kiel la latina nek ‘celtrafaj’ artefaritaj lingvoj kiel Esperanto montriĝas sukcesaj kandidatoj*” (p.191).

Jen montriĝas, ke la verko “Eŭropa publikeco kaj lingvopolitiko” ne originas el la plumo de lingvisto. De lingvofakulo oni ja rajtas atendi, ke li prezentas la *nunan staton de la eŭropa lingva debato*, subtenas ekzistantan proponon per propraj argumentoj aŭ dismetas proprajn ideojn, ne nur nubecajn. *Kraus* resumas (p.199), “ke EU apenaŭ sukcesos kvadratiĝi la lingvan cirkon”, kaj per tio li malkaŝe rezigne koncedas, ke li mem ankaŭ ne vidas solvon. Al tio konformas lia konkludo, ke fine estus pli grave, kiamaniere EU sukcesos starigi komunikadregulojn ol *kiajn*, se nur la eŭropaj popoloj kaj civitanoj havus la eblecon aktive kunkrei la transnacion komunikadteronon, (p. 200). Sonas kvazaŭ, ke la rezulto egalus, se nur ĉiuj estus kontentaj. Kiu volas ricevi *superrigardon pri la eŭropa lingvoproblemo*, pri la *nunaj* debatoj kaj proponoj, tiu elektu alian verkon.

Recenzo de

Horst VOGT, Teurerweg 92, DE-74523 Schwäbisch Hall / Germanio

Legantaleturo

Ĉu iu el niaj scienco-kapoj scias solvojn?

Facillingvaj scienc-resumoj vere utilis por la multaj ĉinaj komencantoj renkontitaj en Pekino. Ĉu el "Scienca Revuo" al "Kontakto" de TEJO? Kion pri aŭtoraj rajtoj? Mi foje komencis noti la sciencaĵojn de Biblioteko *Hodler* en Roterdamo. Se foje mi havus tempon... Sed brulas alia afero: Unu uragano post alia teruras la Kariban regionon. Se oni ja sciopovas estingi nafto-putojn (la iniciatoro ĵus forpasis), kial ne eblus kontraŭi la trofortiĝon de uraganoj en stadio ankoraŭ traktebla? Ĉu alvoki niajn teknikistojn okupiĝi pri pacaj armiloj anstataŭ militaj? Necesus eksperimenti laboratorie, por ke la "sorĉist-lernantoj" ne obligu la danĝeron translokante ĝin.

Kompreneble, sub federacia mondregistaro tiaj alvokoj havus pli da ŝanco. Certe ĝi devos energie rearbarigi en multaj landoj, kiel nun Haitio spertis ekstraĵajn katastrofojn pro seniĝo de arbaroj. Tia mondregistaro ankaŭ zorgus pri justa labordivido ĉe rekonstruado, inkluzive de justaj enspezoj. Ke ne ripetiĝu la profitemo pri Irako. Plua demando: ĉu tra la ozontruo la suno pli varmigas ter- kaj marsurfacojn aŭ, male, ĉu la forceja efiko de nia atmosferpoluo kontribuas al la nekutime fortaj uraganoj plagantaj novaĵtamburajn kaj malpli atentatajn regionojn?

Ĉu oni jam eksperimentas estingi naskiĝantajn „bebo-ciklonojn“ (1-a PIV-signifo) kvazaŭ brulegantajn naftoputojn? Mi pensas ankaŭ pri iaj kolosaj sunombreloj aŭ kungrupigo de satelitoj por malpliigi la radiadan efikon de nia suno. Aŭ ĉu ĝuste tiuj jamaj satelitoj, raketoj k.s. efikas malfavore? Entute, kiel ni povas „polvosuĉi“ la atmosferon, tropoluatan ankaŭ de aviado? Ĉu iu el niaj scienco-kapoj scias solvojn?

“Ne paniku”, oni diras. Tamen konsternis sciencajo en mia ĵurnalo *NRC-Handelsblad*, ke ĝuste arboj kaj plantoj produktas vivdanĝere tro da metano, pli malutila eĉ ol karbondioksido. La efikon rapidigas la ĝenerala temperaturkresko. Do, mi konkludas ke tiu evoluo pasis la krizo-limon kaj ne estas inversigebla. Kion do pri nia oksigenbezono? Ĉu bredi oksigenproduktajn bakteriojn? Aŭ ĉu ĉi tio estas falsajo por pravigi lignokomercistojn? Pseŭdoscienco ja ankaŭ servis al tabakistoj. Fine, ĉu nia tekniko kapablas reekvilibrigi la ozontavolon en la plej altaj sferoj? Mi daŭre esperas, ke iu el niaj ekspertoj scias saĝan respondon.

Rob MOERBEEK

Zwaansmeerstraat 48

NL – 1946 AE Beverwyk / NEDERLANDO

* **Redakta rimarko:** Ni ne balastiĝu pri “aŭtoraj rajtoj” – ĉiu rajtas kopii aŭ aliloke publikigi artikolon aŭ alian enhavon de Scienca Revuo sub nura kondiĉo, ke la sciencrevua fonto estu klare citita.